Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (suurkoda)

26. juuli 2017*

Eelotsusetaotlus – Määrus (EL) nr 604/2013 – Liikmesriigi määramine, kes vastutab mõnes liikmesriigis kolmanda riigi kodaniku esitatud rahvusvahelise kaitse taotluse läbivaatamise eest – Erakordselt suure arvu kolmandate riikide kodanike saabumine, kes soovivad saada rahvusvahelist kaitset – Piiriületuse korraldamine liikmesriigi ametiasutuste poolt läbisõiduks teise liikmesriiki – Humanitaarsetel kaalutlustel põhineva erandi alusel lubatav riiki sisenemine – Artikkel 13 – Välispiiri ebaseaduslik ületamine – 12-kuuline tähtaeg alates riigipiiri ületamisest – Artikkel 27 – Õiguskaitsevahendid – Kohtuliku kontrolli ulatus – Artikkel 29 – 6-kuuline tähtaeg üleandmiseks – Tähtaegade arvutamine – Kaebeõiguse teostamine – Peatav toime

Kohtuasjas C-490/16,

mille ese on ELTL artikli 267 alusel Vrhovno sodišče (Sloveenia kõrgeim kohus) 13. septembri 2016. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 16. septembril 2016, menetluses

A.S.

versus

Sloveenia Vabariik,

EUROOPA KOHUS (suurkoda)

koosseisus: president K. Lenaerts, asepresident A. Tizzano, kodade presidendid R. Silva de Lapuerta, L. Bay Larsen (ettekandja), J. L. da Cruz Vilaça, M. Berger ja A. Prechal, kohtunikud A. Rosas, A. Arabadjiev, C. Toader, M. Safjan, D. Šváby, E. Jarašiūnas, C. G. Fernlund ja S. Rodin,

kohtujurist: E. Sharpston,

kohtusekretär: ametnik M. Aleksejev,

arvestades kirjalikus menetluses ja 28. märtsi 2017. aasta kohtuistungil esitatut,

arvestades seisukohti, mille esitasid:

– A.S., esindajad: M. Nabergoj ja S. Zbičajnik, *svetovalca za begunce*,

– Sloveenia valitsus, esindajad: N. Pintar Gosenca, B. Jovin Hrastnik ja A. Vran,

– Kreeka valitsus, esindaja: T. Papadopoulou,

* Kohtumenetluse keel: sloveeni.

– Prantsuse valitsus, esindaja: E. Armoët,

– Itaalia valitsus, esindajad: G. Palmieri, keda abistas *avvocato dello Stato* M. L. Cordì,

– Ungari valitsus, esindajad: M. Tátrai ja M. Z. Fehér,

– Austria valitsus, esindaja; G. Hesse,

– Ühendkuningriigi valitsus, esindaja: C. Crane, keda abistas *barrister* M. C. Banner,

– Šveitsi valitsus, esindaja: U. Bucher,

– Euroopa Komisjon, esindajad: M. Condou-Durande, M. Žebre ja G. Wils,

olles 8. juuni 2017. aasta kohtuistungil ära kuulanud kohtujuristi ettepaneku,

on teinud järgmise

otsuse

1 Eelotsusetaotlus puudutab Euroopa Parlamendi ja nõukogu 26. juuni 2013. aasta määruse (EL) nr 604/2013, millega kehtestatakse kriteeriumid ja mehhanismid selle liikmesriigi määramiseks, kes vastutab mõnes liikmesriigis kolmanda riigi kodaniku või kodakondsuseta isiku esitatud rahvusvahelise kaitse taotluse läbivaatamise eest (ELT 2013, L 180, lk 31) (edaspidi „Dublini III määrus“), artikli 13 lõike 1, artikli 27 lõike 1 ja artikli 29 lõike 2 tõlgendamist.

2 Taotlus on esitatud Süüria kodaniku A.S-i ja Republika Slovenija (Sloveenia Vabariik) vahelises kohtuvaidluses, mis puudutab viimase otsust jätta A.S-i esitatud rahvusvahelise kaitse taotlus läbi vaatamata.

Õiguslik raamistik

3 Dublini III määruse põhjendused 4, 5 ja 19 on sõnastatud järgmiselt:

„(4) [15. ja 16. oktoobril 1999 Tamperes toimunud Euroopa Ülemkogu erakorralise] kohtumise järeldustes tõdetakse ka, et Euroopa ühine varjupaigasüsteem peaks lühiajaliselt hõlmama selget ja toimivat menetlust varjupaigataotluse läbivaatamise eest vastutava liikmesriigi määramiseks.

(5) Selline menetlus peaks põhinema liikmesriikide ja asjaomaste isikute seisukohast erapooletutel ja õiglastel alustel. Eelkõige peaks see võimaldama kiiresti määrata vastutav liikmesriik, et tagada tegelik juurdepääs rahvusvahelise kaitse andmise menetlusele ja mitte seada ohtu rahvusvahelise kaitse taotluste kiire menetlemise eesmärki.

[…]

(19) Selleks et tagada asjaomaste isikute õiguste tõhus kaitse, tuleks vastutavale liikmesriigile üleandmise otsustega seoses ette näha õiguslikud tagatised ja õigus tõhusale õiguskaitsevahendile, kooskõlas eelkõige Euroopa Liidu põhiõiguste harta artikliga 47. Rahvusvahelise õiguse täitmise tagamiseks peaks tõhus õiguskaitsevahend hõlmama nii käesoleva määruse kohaldamise kui ka selle liikmesriigi õigusliku tegeliku olukorra hindamist, kuhu taotleja üle antakse.“

4 Määruse artikkel 1 sätestab:

„Käesolevas määruses sätestatakse kriteeriumid ja mehhanismid selle liikmesriigi määramiseks, kes vastutab mõnes liikmesriigis kolmanda riigi kodaniku või kodakondsuseta isiku esitatud rahvusvahelise kaitse taotluse läbivaatamise eest („vastutav liikmesriik“).“

5 Määruse artikli 3 lõike 2 teine lõik näeb ette:

„Kui taotlejat ei ole võimalik üle anda liikmesriigile, kes algselt määrati vastutavaks, sest on piisavalt alust arvata, et selle taotluse läbivaatamise menetluses on süsteemsed vead ning taotlejate vastuvõtutingimused selles liikmesriigis võivad endaga kaasa tuua ebainimliku või alandava kohtlemise Euroopa Liidu põhiõiguste harta artikli 4 tähenduses, jätkab vastutava liikmesriigi kindlaksmääramise menetlust läbi viiv liikmesriik III peatükis sätestatud kriteeriumide kontrollimist, et teha kindlaks, kas üks järgmistest kriteeriumidest võimaldab määrata mõne muu liikmesriigi vastutavaks liikmesriigiks.“

6 Sama määruse artikli 7 lõige 2 täpsustab:

„Käesolevas peatükis esitatud kriteeriumide kohaselt määratakse vastutav liikmesriik olukorra põhjal, mis valitses hetkel, mil taotleja esitas esimest korda rahvusvahelise kaitse taotluse mõnele liikmesriigile.“

7 Dublini III määruse artikkel 12 kehtestab varjupaigataotluse läbivaatamise eest vastutava liikmesriigi kindlaksmääramise kriteeriumi, mis puudutab elamislubade ja viisade väljastamist.

8 Määruse artikli 13 „Liikmesriiki sisenemine ja/või seal viibimine“ lõige 1 sätestab:

„Kui käesoleva [määruse] artikli 22 lõikes 3 osutatud kahes loendis kirjeldatud otseste või kaudsete tõendite, sealhulgas [Euroopa Parlamendi ja nõukogu 26. juuni 2013. aasta] määruses (EL) nr 603/2013, [millega luuakse sõrmejälgede võrdlemise Eurodac-süsteem määruse nr 604/2013 tõhusaks kohaldamiseks ning mis käsitleb liikmesriikide õiguskaitseasutuste ja Europoli taotlusi sõrmejälgede andmete võrdlemiseks Eurodac-süsteemi andmetega õiguskaitse eesmärgil ning millega muudetakse määrust (EL) nr 1077/2011, millega asutatakse Euroopa amet vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajaneva ala suuremahuliste IT-süsteemide operatiivjuhtimiseks (ELT 2013, L 180, lk 1)] osutatud andmete põhjal tehakse kindlaks, et taotleja on kolmandast riigist maismaa, mere või õhu kaudu tulles ebaseaduslikult ületanud mõne liikmesriigi piiri, vastutab rahvusvahelise kaitse taotluse läbivaatamise eest liikmesriik, kuhu sel viisil siseneti. Vastutus lõpeb 12 kuu möödumisel ebaseadusliku piiriületuse päevast.“

9 Dublini III määruse artikli 21 lõige 1 sätestab:

„Kui liikmesriik, kellele on esitatud rahvusvahelise kaitse taotlus, leiab, et taotluse läbivaatamise eest vastutab mõni muu liikmesriik, võib ta võimalikult kiiresti ja igal juhul kolme kuu jooksul pärast taotluse esitamist artikli 20 lõikes 2 määratletud tähenduses paluda sellisel muul liikmesriigil taotleja vastu võtta.

Kui Eurodac-süsteemis esineb kokkulangevus andmetega, mis on registreeritud vastavalt määruse (EL) nr 603/2013 artiklile 14, saadetakse taotlus kahe kuu jooksul pärast selle kokkulangevuse saamist vastavalt nimetatud määruse artikli 15 lõikele 2, piiramata esimese lõigu kohaldamist.

Kui palvet taotleja vastuvõtmiseks ei esitata esimeses ja teises lõigus sätestatud ajavahemike jooksul, vastutab rahvusvahelise kaitse taotluse läbivaatamise eest liikmesriik, kus taotlus esitati.“

10 Dublini III määruse artikli 23 lõiked 2 ja 3 on sõnastatud järgmiselt:

„2. Tagasivõtmispalve esitatakse võimalikult kiiresti ja igal juhul kahe kuu jooksul määruse (EL) nr 603/2013 artikli 9 lõike 5 kohase Eurodaci kokkulangevuse teate saamisest.

Kui tagasivõtmispalve tugineb muudele tõenditele kui Eurodac-süsteemist saadud andmed, tuleb need saata palve saajaks olevale liikmesriigile kolme kuu jooksul pärast rahvusvahelise kaitse taotluse esitamist artikli 20 lõikes 2 määratletud tähenduses.

3. Kui tagasivõtmispalvet ei esitata lõikes 2 sätestatud ajavahemiku jooksul, vastutab rahvusvahelise kaitse taotluse läbivaatamise eest liikmesriik, kus taotlus esitati.“

11 Dublini III määruse artikli 26 lõige 1 on sõnastatud järgmiselt:

„Kui palve saajaks olev liikmesriik nõustub taotleja […] vastu võtma või tagasi võtma, teatab palve esitajaks olev liikmesriik asjaomasele isikule otsusest anda ta üle vastutavale liikmesriigile ning vajaduse korral ka otsusest jätta ta rahvusvahelise kaitse taotlus läbi vaatamata. […]“.

12 Määruse artikli 27 lõiked 1 ja 3 näevad ette:

„1. Taotlejal […] on õigus tõhusale õiguskaitsele üleandmisotsuse faktiliste või õiguslike asjaolude vaidlustamise või läbivaatamise kaudu kohtus.

[…]

3. Üleandmisotsuse vaidlustamise või läbivaatamise korral sätestavad liikmesriigid oma siseriiklikus õiguses, et:

a) vaidlustamine või läbivaatamine annab asjaomasele isikule õiguse jääda asjaomasesse liikmesriiki, kuni selguvad vaidlustamise või läbivaatamise tulemused, või

b) üleandmine peatub automaatselt ning selline peatumine aegub pärast mõistlikku ajavahemikku, mille jooksul kohus otsustab pärast palve üksikasjalikku ja tähelepanelikku läbivaatamist, kas anda vaidlustamisele või läbivaatamisele peatav mõju, või

c) asjaomasele isikule antakse võimalus esitada mõistliku aja jooksul kohtule taotlus peatada üleandmisotsuse täideviimine kuni vaidlustamise või läbivaatamise tulemuste selgumiseni. Liikmesriigid tagavad, et tõhus õiguskaitsevahend on olemas, peatades üleandmise, kuni võetakse vastu otsus esimese peatamise palve kohta. […]“.

13 Määruse artikli 29 lõiked 1 ja 2 on sõnastatud järgmiselt:

„1. „Palve esitanud liikmesriik annab taotleja […] vastutavale liikmesriigile üle […] hiljemalt kuue kuu jooksul ajast, mil teine liikmesriik rahuldas vastuvõtmis- või tagasivõtmispalve või tehti lõplik otsus vaidlustamise või uuesti läbi vaatamise suhtes, kui sellel oli peatav toime vastavalt artikli 27 lõikele 3.

[…]

2. Kui üleandmine ei toimu kuue kuu jooksul, vabaneb vastutav liikmesriik kohustusest asjaomane isik vastu või tagasi võtta ning vastutus läheb üle palve esitanud liikmesriigile. Nimetatud tähtaega võib pikendada kõige rohkem ühe aastani, kui üleandmist ei saa teostada asjaomase isiku kinnipidamise tõttu, või kõige rohkem 18 kuuni, kui isik on põgenenud.“

Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimused

14 A.S. lahkus Süüriast Liibanoni ning läbis seejärel Türgi, Kreeka, endise Jugoslaavia Makedoonia Vabariigi ja Serbia. Viimati nimetatud riigi ja Horvaatia vahelise piiri ületas ta 2016. aastal. Horvaatia ametiasutus korraldas tema veo bussiga Sloveenia piirini.

15 A.S. sisenes Sloveenia territooriumile 20. veebruaril 2016. Seejärel andis Sloveenia ametiasutus ta Austria ametiasutusele üle. Viimane siiski keelas tal Austriasse sisenemise.

16 A.S. esitas 23. veebruaril 2016 Sloveenias rahvusvahelise kaitse taotluse.

17 Sloveenia ametiasutus palus Horvaatia ametiasutusel A.S. vastavalt Dublini III määruse artiklile 21 vastu võtta. Horvaatia ametiasutus nõustus selle palvega 20. mail 2016.

18 Ministrstvo za notranje zadeve (Sloveenia siseministeerium) otsustas 14. juunil 2016 jätta A.S-i rahvusvahelise kaitse taotluse läbi vaatamata põhjusel, et see isik tuleb üle anda Horvaatiale, kes on tema taotluse läbivaatamise eest vastutav liikmesriik Dublini III määruse artikli 13 lõikes 1 sätestatud kriteeriumi alusel, kuna A.S. oli kolmandast riigist saabudes ületanud Horvaatia piiri ebaseaduslikult.

19 A.S. vaidlustas selle otsuse Upravno sodišče (halduskohus, Sloveenia). See kohus jättis kaebuse 4. juuli 2016. aasta otsusega rahuldamata, kuid peatas siseministeeriumi 14. juuni 2016. aasta otsuse täitmise kuni ajani, mil põhikohtuasja vaidluse suhtes tehakse lõplik otsus. Seejärel esitas A.S. kaebuse eelotsusetaotluse esitanud kohtule.

20 Neil asjaoludel otsustas Vrhovno sodišče (Sloveenia kõrgeim kohus) menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:

„1. Kas [Dublini III määruse] artikli 27 kohane kohtulik kaitse hõlmab ka artikli 13 lõike 1 kohase kriteeriumi tingimuste tõlgendamist, kui tegemist on liikmesriigi otsusega jätta rahvusvahelise kaitse taotlus läbi vaatamata, kuivõrd taotleja taotluse läbivaatamise eest on samal alusel vastutuse võtnud juba teine liikmesriik ja kui taotleja otsuse vaidlustab?

2. Kas [Dublini III määruse] artikli 13 lõike 1 kohast riigipiiri ebaseaduslikult ületamise tingimust tuleb tõlgendada eraldiseisvalt ja autonoomselt või hoopis koostoimes [Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. detsembri 2008. aasta direktiivi 2008/115/EÜ ühiste nõuete ja korra kohta liikmesriikides ebaseaduslikult viibivate kolmandate riikide kodanike tagasisaatmisel (ELT 2008, L 348, lk 98)] artikli 3 punktiga 2, ning [Euroopa Parlamendi ja nõukogu 15. märtsi 2006. aasta määruse (EÜ) nr 562/2006, millega kehtestatakse isikute üle piiri liikumist reguleerivad ühenduse eeskirjad (Schengeni piirieeskirjad) (ELT 2006, L 105, lk 1), muudetud Euroopa Parlamendi ja nõukogu 26. juuni 2013. aasta määrusega (EL) nr 610/2013 (ELT 2013, L 182, lk 1)] artikliga 5, milles on määratletud piiri ebaseaduslik ületamine, ja kas seda tõlgendust tuleb kohaldada [Dublini III määruse] artikli 13 lõike 1 suhtes?

3. Võttes arvesse vastust teisele küsimusele, kas [Dublini III määruse] artikli 13 lõikes 1 kasutatud mõistet „riigipiiri ebaseaduslik ületamine“ tuleb käesoleva kohtuasja asjaoludel tõlgendada nii, et kui liikmesriigi ametiasutus korraldab piiriületamise läbisõiduks teise […] liikmesriiki, siis ei ole tegu ebaseadusliku piiriületamisega?

4. Kui vastus kolmandale küsimusele on jaatav, siis kas sellest tulenevalt tuleb [Dublini III määruse] artikli 13 lõiget 1 tõlgendada nii, et see keelab saata kolmanda riigi kodanikku tagasi [liikmes]riiki, kus ta algselt [liidu] territooriumile sisenes?

5. Kas [Dublini III määruse] artiklit 27 tuleb tõlgendada nii, et [selle määruse] artikli 13 lõikes 1 ja artikli 29 lõikes 2 ette nähtud tähtajad ei kulge siis, kui taotleja teostab õigust kohtulikule kaitsele, ja seda enam siis, kui see eeldab ka eelotsuse küsimuse esitamist või kui liikmesriigi kohus ootab Euroopa Liidu Kohtult vastust samasugusele küsimusele, mis esitati teises kohtuasjas? Teise võimalusena, isegi kui need tähtajad sellisel juhul kulgevad, siis kas vastutaval liikmesriigil ei ole siiski õigust vastuvõtmisest keelduda?“

Menetlus Euroopa Kohtus

21 Eelotsusetaotluse esitanud kohus esitas taotluse lahendada eelotsusetaotlus Euroopa Kohtu kodukorra artikli 107 alusel kiirmenetluses.

22 Euroopa Kohus otsustas 27. septembril 2016 ettekandja-kohtuniku ettepaneku põhjal ja pärast kohtujuristi ärakuulamist jätta selle taotluse rahuldamata.

23 Euroopa Kohtu presidendi 22. detsembri 2016. aasta otsusega otsustati menetleda käesolevat kohtuasja eelisjärjekorras.

Eelotsuse küsimuste analüüs

Esimene küsimus

24 Esimese küsimusega palub eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt selgitada, kas Dublini III määruse artikli 27 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et rahvusvahelise kaitse taotleja võib tema suhtes tehtud üleandmisotsuse vaidlustamisel tugineda väitele, et nimetatud määruse artikli 13 lõikes 1 sätestatud liikmesriigi piiri ebaseadusliku ületamisega seonduva vastutuse kriteeriumi on vääralt kohaldatud.

25 Dublini III määruse artikli 27 lõikes 1 on sätestatud, et rahvusvahelise kaitse taotlejal on õigus tõhusale õiguskaitsele üleandmisotsuse faktiliste või õiguslike asjaolude vaidlustamise või läbivaatamise kaudu kohtus.

26 Rahvusvahelise kaitse taotlejale tema suhtes tehtud üleandmisotsuse vaidlustamiseks antud õiguskaitsevahendi ulatust on täpsustatud selle määruse põhjenduses 19, mis selgitab, et rahvusvahelise õiguse järgimise tagamiseks peaks üleandmisotsuste vaidlustamiseks nimetatud määrusega kehtestatud tõhus õiguskaitsevahend hõlmama nii selle määruse kohaldamist kui ka selle liikmesriigi faktilise ja õigusliku olukorra hindamist, kuhu taotleja üle antakse (vt selle kohta kohtuotsus, 7.6.2016, Ghezelbash, C-63/15, EU:C:2016:409, punktid 38 ja 39).

27 Euroopa Kohus on selles osas 7. juuni 2016. aasta kohtuotsuse Ghezelbash (C-63/15, EU:C:2016:409) punktis 61 juba leidnud, et vaidlustamisel võib rahvusvahelise kaitse taotleja tugineda väitele, et Dublini III määruse III peatükis sätestatud kriteeriumi vastutuse kohta rahvusvahelise kaitse taotluse läbivaatamise eest on vääralt kohaldatud.

28 Selles kohtuotsuses ei teinud Euroopa Kohus mingisugust vahet selles peatükis ette nähtud erinevate kriteeriumide vahel, mille hulka kuulub ka nimetatud määruse artikli 13 lõikes 1 sätestatud liikmesriigi piiri ebaseadusliku ületamisega seonduv kriteerium.

29 Asjas, milles nimetatud kohtuotsus tehti, oli tõsi küll otseselt vaidluse all vaid selle määruse artiklis 12 sätestatud kriteerium.

30 Siiski kehtivad Euroopa Kohtu poolt selles kohtuotsuses kasutatud põhjendused *mutatis mutandis* ka sama määruse artikli 13 lõikes 1 sätestatud kriteeriumi suhtes.

31 Siinkohal tuleb konkreetselt märkida, et Dublini III määruse artiklites 12 ja 13 toodud kriteeriumidel on sarnane roll selle määrusega kehtestatud vastutava liikmesriigi kindlaksmääramise menetluse läbiviimisel ja järelikult ka selle määruse kohaldamisel (vt selle kohta kohtuotsus, 7.6.2016, Ghezelbash, C-63/15, EU:C:2016:409, punktid 41–44).

32 Ka liikmesriigis kolmanda riigi kodaniku esitatud rahvusvahelise kaitse taotluse läbivaatamise eest vastutava liikmesriigi kindlaksmääramise süsteemi üldine areng, mida Euroopa Kohus rõhutas 7. juuni 2016. aasta kohtuotsuse Ghezelbash (C-63/15, EU:C:2016:409) punktides 45–59, on nimetatud määruse artikli 13 kohaldamise kontrollimisel asjakohane faktor.

33 Mis puudutab eelotsusetaotluse esitanud kohtu poolt välja toodud asjaolu, mille kohaselt on põhikohtuasjas teine liikmesriik juba tunnistanud end kõnealuse rahvusvahelise kaitse taotluse läbivaatamise eest vastutavaks, siis on oluline rõhutada, et Dublini III määruse artikli 26 lõike 1 kohaselt võib üleandmiseotsuse teha asjaomasele isikule teatavaks alles pärast seda, kui vastuvõtmispalve saanud liikmesriik on nõustunud taotleja vastu või tagasi võtma.

34 Neil tingimustel ei tähenda nimetatud asjaolu, et üleandmisotsuse kohtulik kontroll, mis puudutab selle määruse III peatükis sätestatud kriteeriumide kohaldamist, oleks välistatud: vastupidisel juhul minetaks määruse artikli 27 lõige 1 sisuliselt oma kasuliku mõju. Veel tuleb tõdeda, et kohtuasjas, milles tehti 7. juuni 2016. aasta kohtuotsus Ghezelbash (C-63/15, EU:C:2016:409), oli vastuvõtmispalve saanud liikmesriik sõnaselgelt tunnistanud, et ta on kõnealuse rahvusvahelise kaitse taotluse läbivaatamise eest vastutav.

35 Kõiki eelnevaid kaalutlusi arvestades tuleb esimesele küsimusele vastata, et Dublini III määruse artikli 27 lõiget 1, koostoimes määruse põhjendusega 19, tuleb tõlgendada nii, et rahvusvahelise kaitse taotleja võib tema suhtes tehtud üleandmisotsuse vaidlustamisel tugineda väitele, et nimetatud määruse artikli 13 lõikes 1 sätestatud liikmesriigi piiri ebaseadusliku ületamisega seonduva vastutuse kriteeriumi on vääralt kohaldatud.

Teine ja kolmas küsimus

36 Oma teise ja kolmanda küsimusega, mida tuleb analüüsida koos, palub eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt selgitada, kas Dublini III määruse artikli 13 lõiget 1, vajaduse korral koostoimes määruse nr 562/2006 sätetega, mida on muudetud määrusega nr 610/2013, ja direktiivi 2008/115 sätetega, tuleb tõlgendada nii, et kolmanda riigi kodaniku sisenemist liikmesriigi territooriumile, mida lubavad sellise esimese liikmesriigi ametiasutused, kuhu on saabunud erakordselt suur hulk kolmandate riikide kodanikke, kes soovivad läbida selle liikmesriigi territooriumi, et esitada rahvusvahelise kaitse taotlus mõnes teises liikmesriigis, kuid kes ei vasta selles esimeses liikmesriigis põhimõtteliselt nõutavatele sisenemise tingimustele, tuleb nimetatud sätte tähenduses pidada esimese liikmesriigi piiri „ebaseaduslikuks ületamiseks“.

37 Sissejuhatuseks tuleb märkida, et tänase kuupäeva kohtuotsuse Jafari (C-646/16) punktidest 41–58 tuleneb, et sellises olukorras, nagu on arutlusel põhikohtuasjas, ei saa kolmanda riigi kodaniku sisenemise lubamist liikmesriigi territooriumile pidada „viisaks“ Dublini III määruse artikli 12 tähenduses.

38 Mis puutub määruse artikli 13 lõike 1 tõlgendamisse, siis tuleneb kõigepealt selle kohtuotsuse punktidest 60–72, et mõistet liikmesriigi piiri „ebaseaduslik ületamine“ nimetatud määruse tähenduses ei saa üldjuhul otseselt tuletada liidu poolt piirikontrolli ja sisserände valdkonnas vastu võetud aktidest, hoolimata sellest, et need aktid kuuluvad konteksti, mida tuleb selle sätte tõlgendamisel arvesse võtta.

39 Edasi tuleneb nimetatud kohtuotsuse punktidest 73–92, et kui kolmanda riigi kodanikul lubatakse siseneda esimese liikmesriigi territooriumile – ilma et ta vastaks selles liikmesriigis põhimõtteliselt nõutavatele sisenemise tingimustele –, et läbida selle riigi territoorium ja esitada rahvusvahelise kaitse taotlus mõnes teises liikmesriigis, siis tuleb seda piiriületamist Dublini III määruse artikli 13 lõike 1 tähenduses pidada esimese liikmesriigi piiri „ebaseaduslikuks ületamiseks“, vaatamata sellele, kas seda piiriületust tolereeriti või anti selleks luba kehtivaid õigusnorme rikkudes või lubati seda humanitaarsetele kaalutlustele tuginedes, tehes erandi kolmandate riikide kodanikele põhimõtteliselt kehtestatud sisenemistingimustest.

40 Viimaks ei mõjuta asjaolu, et piiriületamine toimus olukorras, mida iseloomustab erakordselt suure arvu kolmandate riikide kodanike saabumine, kes soovivad saada rahvusvahelist kaitset, selle sätte tõlgendamist või kohaldamist (tänane kohtuotsus, Jafari, C-646/16, punktid 93–100).

41 Sellele vaatamata tuleb meelde tuletada, et Dublini III määruse artikli 3 lõike 2 ja Euroopa Liidu põhiõiguste harta artikli 4 kohaselt ei või rahvusvahelise kaitse taotlejat vastutavale liikmesriigile üle anda, kui selle üleandmisega võib kaasneda asjaomasele isikule reaalne oht saada koheldud ebainimlikult või alandavalt harta artikli 4 tähenduses (vt selle kohta kohtuotsus, 16.2.2017, C. K. jt, C-578/16 PPU, EU:C:2017:127, punkt 65). Seega ei tohi isikut üle anda, kui pärast erakordselt suure arvu kolmandate riikide kodanike saabumist, kes soovivad saada rahvusvahelist kaitset, on vastutavas liikmesriigis selline oht olemas.

42 Sellest järeldub, et teisele ja kolmandale küsimusele tuleb vastata, et Dublini III määruse artikli 13 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et kolmanda riigi kodaniku sisenemist liikmesriigi territooriumile, mida lubavad sellise esimese liikmesriigi ametiasutused, kuhu on saabunud erakordselt suur hulk kolmandate riikide kodanikke, kes soovivad läbida selle liikmesriigi territooriumi, et esitada rahvusvahelise kaitse taotlus mõnes teises liikmesriigis, kuid kes ei vasta selles esimeses liikmesriigis põhimõtteliselt nõutavatele sisenemise tingimustele, tuleb nimetatud sätte tähenduses pidada esimese liikmesriigi piiri „ebaseaduslikuks ületamiseks“.

Neljas küsimus

43 Arvestades teisele ja kolmandale küsimusele antud vastust, ei ole neljandale küsimusele vaja vastata.

Viies küsimus

44 Oma viienda küsimusega palub eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt selgitada, kas Dublini III määruse artikli 13 lõiget 1 ja artikli 29 lõiget 2 tuleb tõlgendada nii, et nendes sätetes ette nähtud tähtaegade kulgemine jätkub pärast üleandmisotsuse peale kaebuse esitamist, sealhulgas juhul, kui kaebust läbi vaatav kohus on otsustanud esitada Euroopa Kohtule eelotsusetaotluse.

45 Dublini III määruse artikli 13 lõike 1 – mis asub määruse III peatükis, milles on toodud vastutava liikmesriigi kindlaksmääramise kriteeriumid – teises lauses on sätestatud, et vastutus rahvusvahelise kaitse taotluse läbivaatamise eest, mis põhineb liikmesriigi piiri ebaseaduslikku ületamist puudutaval kriteeriumil, lõpeb 12 kuu möödumisel selle piiriületuse päevast.

46 Sama määruse VI peatüki VI jaos, mis käsitleb üleandmist, asuva artikli 29 lõige 2 sätestab, et kui isiku üleandmine palve esitanud liikmesriigilt vastutavale liikmesriigile ei toimu 6 kuu jooksul, vabaneb vastutav liikmesriik kohustusest asjaomane isik vastu võti tagasi võtta ning vastutus läheb üle palve esitanud liikmesriigile.

47 Nendest kahest sättest tuleneb, et neis ette nähtud mõlema tähtaja eesmärk on piirata Dublini III määruses ette nähtud liikmesriigi vastutust ajaliselt.

48 Sellegipoolest tuleneb nii nende sätete sõnastusest kui ka nende asukohast selles määruses, et need on kohaldatavad nimetatud määruses ette nähtud menetluse kahes erinevas etapis.

49 Nii kujutab Dublini III määruse artikli 13 lõikes 1 nimetatud tähtaeg endast selles sättes toodud kriteeriumi kohaldamise tingimust ning sellest kinnipidamine tuleb tagada vastutava liikmesriigi kindlaksmääramise menetluse jooksul, mille lõppedes võidakse vajaduse korral teha üleandmisotsus.

50 Määruse artikli 29 lõige 2 seevastu puudutab üleandmisotsuse täitmist ning seda võib kohaldada alles siis, kui üleandmine on põhimõtteliselt heaks kiidetud, ehk kõige varem siis, kui vastuvõtmispalve saanud liikmesriik on nõustunud palvega isik vastu või tagasi võtta.

51 Neid kahte tähtaega puudutavaid eeskirju tuleb seega täpsustada, võttes arvesse nende spetsiifilisi eesmärke nimetatud määrusega kehtestatud menetluse raames.

52 Mis esiteks puutub Dublini III määruse artikli 13 lõikes 1 sätestatud tähtaega, siis on oluline märkida, et määruse artikli 7 lõige 2 täpsustab, et III peatükis esitatud kriteeriumide kohaselt määratakse vastutav liikmesriik olukorra põhjal, mis valitses hetkel, mil taotleja esitas esimest korda rahvusvahelise kaitse taotluse mõnele liikmesriigile.

53 Järelikult tuleb nimetatud määruse artikli 13 lõike 1 viimast lauset tõlgendada selliselt, et selle sätte kohaselt ei saa liikmesriiki, kelle välispiiri kolmanda riigi kodanik ebaseaduslikult ületas, enam vastutavaks pidada, kui kõneluse piiri ebaseaduslikust ületamisest on juba möödunud 12 kuud selleks kuupäevaks, mil taotleja esitas esimest korda rahvusvahelise kaitse taotluse mõnele liikmesriigile.

54 Neil tingimustel ei saa üleandmisotsuse peale kaebuse esitamine, mis tingimata toimub hiljem, kui selle otsuse teatavakstegemine ja seega rahvusvahelise kaitse taotluse esitamine, juba oma olemusest tulenevalt mingil moel mõjutada Dublini III määruse artikli 13 lõikes 1 sätestatud tähtaja arvutamist.

55 Sellises olukorras, nagu on arutlusel põhikohtuasjas, kus rahvusvahelise kaitse taotlus esitati vähem kui 12 kuud pärast liikmesriigi piiri ebaseaduslikku ületamist, ei piira Dublini III määruse artikli 13 lõike 1 viimases lauses sätestatud norm selle vastutuskriteeriumi kohaldamist.

56 Mis teiseks puudutab Dublini III määruse artikli 29 lõikes 2 ette nähtud tähtaega, siis tuleneb ühelt poolt selle artikli eri lõigete omavahelisest seosest ja teiselt poolt asjaolust, et selles sättes puudub igasugune täpsustus tähtaja kulgema hakkamise kohta, et kõnealune säte täpsustab üksnes nimetatud määruse artikli 29 lõikes 1 ette nähtud üleandmise täideviimise tähtaja möödumise tagajärgi (vt analoogia alusel kohtuotsus, 29.1.2009, Petrosian, C-19/08, EU:C:2009:41, punkt 50).

57 Dublini III määruse artikli 29 lõige 1 võtab aga arvesse võimaliku kaebuse esitamise tagajärgi, nähes ette, et 6-kuuline üleandmise täideviimise tähtaeg hakkab kulgema alates hetkest, mil tehakse lõplik otsus kaebuse või uuesti läbivaatamise suhtes, kui sellele oli antud peatav toime vastavalt määruse artikli 27 lõikele 3.

58 Järelikult tähendab sellise kaebuse esitamine, millele – nagu põhikohtuasjas – on antud peatav toime, et üleandmise täideviimise tähtaeg möödub põhimõtteliselt alles 6 kuud pärast selle kaebuse suhtes lõpliku otsuse tegemist.

59 Eelnevaid kaalutlusi arvestades tuleb viiendale küsimusele vastata, et Dublini III määruse artikli 13 lõike 1 teist lauset, koostoimes selle määruse artikli 7 lõikega 2, tuleb tõlgendada nii, et üleandmisotsuse peale kaebuse esitamine ei mõjuta artikli 13 lõikes 1 ette nähtud tähtaja arvutamist.

60 Nimetatud määruse artikli 29 lõikeid 1 ja 2 tuleb tõlgendada nii, et kaebuse esitamise korral hakkab nendes sätetes ette nähtud tähtaeg kulgema alles alates selle kaebuse suhtes lõpliku otsuse tegemisest, sealhulgas juhul, kui kaebust läbi vaatav kohus on otsustanud esitada Euroopa Kohtule eelotsusetaotluse, ning tingimusel, et sellele kaebusele on sama määruse artikli 27 lõike 3 kohaselt antud peatav toime.

Kohtukulud

61 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus pooleli oleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse liikmesriigi kohus. Euroopa Kohtule seisukohtade esitamisega seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (suurkoda) otsustab:

1. **Euroopa Parlamendi ja nõukogu 26. juuni 2013. aasta määruse (EL) nr 604/2013, millega kehtestatakse kriteeriumid ja mehhanismid selle liikmesriigi määramiseks, kes vastutab mõnes liikmesriigis kolmanda riigi kodaniku või kodakondsuseta isiku esitatud rahvusvahelise kaitse taotluse läbivaatamise eest, artikli 27 lõiget 1, koostoimes määruse põhjendusega 19, tuleb tõlgendada nii, et rahvusvahelise kaitse taotleja võib tema suhtes tehtud üleandmisotsuse vaidlustamisel tugineda väitele, et nimetatud määruse artikli 13 lõikes 1 sätestatud liikmesriigi piiri ebaseadusliku ületamisega seonduva vastutuse kriteeriumi on vääralt kohaldatud.**

2. **Määruse nr 604/2013 artikli 13 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et kolmanda riigi kodaniku sisenemist liikmesriigi territooriumile, mida lubavad sellise esimese liikmesriigi ametiasutused, kuhu on saabunud erakordselt suur hulk kolmandate riikide kodanikke, kes soovivad läbida selle liikmesriigi territooriumi, et esitada rahvusvahelise kaitse taotlus mõnes teises liikmesriigis, kuid kes ei vasta selles esimeses liikmesriigis põhimõtteliselt nõutavatele sisenemise tingimustele, tuleb nimetatud sätte tähenduses pidada esimese liikmesriigi piiri „ebaseaduslikuks ületamiseks“.**

3. **Määruse nr 604/2013 artikli 13 lõike 1 teist lauset, koostoimes selle määruse artikli 7 lõikega 2, tuleb tõlgendada nii, et üleandmisotsuse peale kaebuse esitamine ei mõjuta artikli 13 lõikes 1 ette nähtud tähtaja arvutamist.**

   Nimetatud määruse artikli 29 lõikeid 1 ja 2 tuleb tõlgendada nii, et kaebuse esitamise korral hakkab nendes sätetes ette nähtud tähtaeg kulgema alles alates selle kaebuse suhtes lõpliku otsuse tegemisest, sealhulgas juhul, kui kaebust läbi vaatav kohus on otsustanud esitada Euroopa Kohtule eelotsusetaotluse, ning tingimusel, et sellele kaebusele on sama määruse artikli 27 lõike 3 kohaselt antud peatav toime.

Allkirjad